

Identifikace nadání: otázky, zkušenosti, možnosti

PhDr. Pavla Picková
PPP pro Prahu 1,2 a 4

**Reflexe po 8 letech - daří se nám
identifikovat nadané děti?
Potřebujeme identifikaci?
Na co se zaměřit?**

Mimořádně nadané děti identifikované v pražských PPP

2009/10	2014/15	2021/22
51	231	251

Pozn. - čísla v tabulce představují počty dětí, které byly v daném školním roce klienty PPP se závěrem mimořádné nadání v kognitivní oblasti

Závěry z tématické zprávy ČŠI

- Podle výsledků České školní inspekce, která se touto problematikou v loňském školním roce **(2021 – 2022) zabývala, jich vzdělávací zařízení identifikovala celkem 43 tisíc.** Přitom podle odborných odhadů **má být v Česku nadaných a mimořádně nadaných žáků až 180 tisíc.**
- Zdroje:
 - https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ceska-skolni-inspekce-podpora-nadanych-a-mimoradne-nadanych-zaku-na-zakladnich-a-strednich-skolach-s.A220817_083537_domaci_lre
 - <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-%E2%80%93-Podpora-vzdelavani-nadanych-a-m>

Vybraná doporučení ČŠI

Pro školy

- Systematická péče (strategické dokumenty, ŠVP)
- Homogenní třídy, průřezová a tandemová výuka
- Akcentovat identifikaci žáka bez vazby na nutnost dg. v ŠPZ
- Výrazněji využívat PO v 1. stupni
- Spolupracovat s družinami, ZUŠ, ŠPP, KSPP

Pro MŠMT

- Revize systému podpory nadání
- Jasnější kritéria pro označení žáka jako N nebo MN (zejm. v jiných než rozumových oblastech)
- Stejná podpora žákům MN jako ostatním se ŠVP
- Zvážit úpravu seznamu podpůrných opatření
- Více zapojit Krajská centra podpory nadání (NPI) do podpory škol

Legislativa - <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

- **Za nadaného žáka** se pro účely této vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.
- **(2) Za mimořádně nadaného žáka** se pro účely této vyhlášky považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Typologie nadaných dětí dle M. Neihart

<https://www.nadanedeti.cz/odborne-zdroje-clanky-typologie-deti>

- **Úspěšné nadané dítě**
Učitel toto dítě často správně identifikuje. Je to dítě, které se velmi dobře učí, má samé jedničky, dovede jednat s dospělými, je poslušné a nemá žádné problémy chování.
- **Vysoce tvořivé nadané dítě**
Takové dítě stále vymýšlí něco nového, experimentuje. Je pro něj obtížné přizpůsobit se pevnému školnímu systému. Opravuje dospělé, chce měnit školní pravidla, špatně se ovládá. Chování takových dětí bývá velmi konfliktní.
- **Nadané dítě maskující své schopnosti**
Takové dítě obvykle schovává, maskuje své skutečné, často nadprůměrné schopnosti jen proto, aby bylo přijato ostatními spolužáky. Obecně platí, že tyto děti mívají velmi nízké sebevědomí i sebehodnocení a často jsou velmi frustrovány. Tento typ se často týká nadaných dívek, zejména na počátku střední školy.
- **„Ztroskotané, odpadlé“ nadané dítě**
Dítě tohoto typu stojí často v opozici, proti všem a všemu. Protestuje proti dospělým, rodičům i učitelům, kamarádům, sourozencům, proti celé společnosti. Je stále nespokojeno a dává to najevo. Také ono má snížené sebevědomí, a zároveň má pocit, že mu nikdo nerozumí. Buď vyrušuje nebo zcela již rezignovalo, ztratilo motivaci a odmítá jakoukoliv školní činnost. Nedělá školní úkoly a nepřipravuje se. Jeho školní výkony bývají velmi nevyrovnané, hodnocení průměrné až podprůměrné.
- **Nadané dítě s určitou vývojovou poruchou** (nejčastěji se specifickou vývojovou poruchou učení.)
Tyto děti bývají velmi nadané, ale jejich školní výsledky tomu zdaleka neodpovídají. Jejich školní zadání bývají často nedokončena, nejsou schopny pracovat pod časovým tlakem a bojí se jakéhokoliv selhání. Většinou jsou hodnoceny jako žáci s průměrnými schopnostmi.
- **Autonomní nadané dítě**
Toto dítě bývá velmi nezávislé, vystačí si samo se sebou. Je schopno riskovat, má velmi pozitivní sebehodnocení a využívá školní vzdělávací systém tak, aby z něj sám měl co nejvíc užítku

Jiný možný pohled – Mgr.

Monika Stehlíková, MBA (zdroj: kniha *Nadané dítě – jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu*, Grada 2017, str. 37)

Komplexní nadané děti

- Touha (až závislost) přemýšlet, poznávat, rozumět tomu, co se učí a proč
- Vysoká potřeba stimulace
- Zvídavost
- Myšlení je rychlé, intuitivní, asociativní, **divergentní** (dětí uvádějí, že **je pro ně těžké přestat myslet**)
- Bohatý vnitřní svět plný fantazie a asociací, dělá jim dobře a nejspíš i potřebují k tomu, aby se cítily dobře **občas si dovolit uniknout** do svého myšlenkového světa
- **Kreativita**
- (Mírně) zhoršená schopnost analytického uvažování ve spojení s emoční labilitou
- **Zhoršená schopnost plánování a organizace**

Laminární nadané děti

- **Nacházejí radost v učení; jsou otevřené okolí a dobře se adaptují**
- Stimulace není životní nutností, mají ji rády, ale nepřehánějí to
- Otevřenost
- **Analytický způsob myšlení, uplatňují dedukci**
- V průměru zvládají dobře nároky, které na ně klade okolí
- **Nejsou zvlášť kreativní nebo riskující**
- Vyrovnanost, homogenní vývoj v jednotlivých oblastech – emoce, rozum, psychomotorika
- **Dobře plánují a organizují, dobré sebeovládání**

Problémové projevy nadaných ve vyučování *(dle J. Juráškové, Základy pedagogiky nadaných, IPPP ČR, 2006)*

Projevy	Související problémy	Možné přístupy
HYPERAKTIVITA	Ruší ostatní, snížená koncentrace pozornosti	Dohoda o nerušeném pohybu, střídání činností, event. předměty k manipulaci
PERFEKCIONISMUS	Podrážděnost, negativismus, plačtivost, sebeobviňování, afekty, snížené sebevědomí	Práce s chybou, pozitivnost v hodnocení, stanovení reálných cílů, nekonkurenční prostředí
SUPERSENZITIVNOST	Problémy v socializaci, stranění se kolektivu	Dohoda o odchodu na nerušené místo, pozitivnost přístupu

Problémové projevy nadaných ve vyučování pokrač.

Projevy	Související problémy	Možné speciální přístupy
DENNÍ SNĚNÍ	Podvýkonnost	Atraktivita vyučování, individualizované aktivity
NETOLERANCE AUTORITY	Negativismus, „drzé vystupování“	Nedirektivní přístup, důvěra ve schopnosti žáka, vysoký profesionalismus a nadhled
NETOLERANCE K RUTINNÍM ČINNOSTEM	Odmítání vyučování, vyrušování	Úlohy a aktivity adekvátní potenciálu
PROBLÉMY V SOCIÁLNÍCH KONTAKTECH	Stranění se kolektivu, agresivní projevy, projevy šikany	Skupinové a celotřídní činnosti, nesoutěživost, spolupráce

Screening ve škole

- Screeningová baterie pro identifikaci nadání – IDENA
- <https://objednavky.nuv.cz/nastroj/15-nadani/30017-posuzovaci-skaly-a-didakticke-testy-k-vyhledavani-nadanych-zaku-idena>
- Screeningová metoda NOMI
<https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/nomi-metoda-k-identifikaci-nadanych-deti-v-materske-skole>

Screening ve škole - pokračování

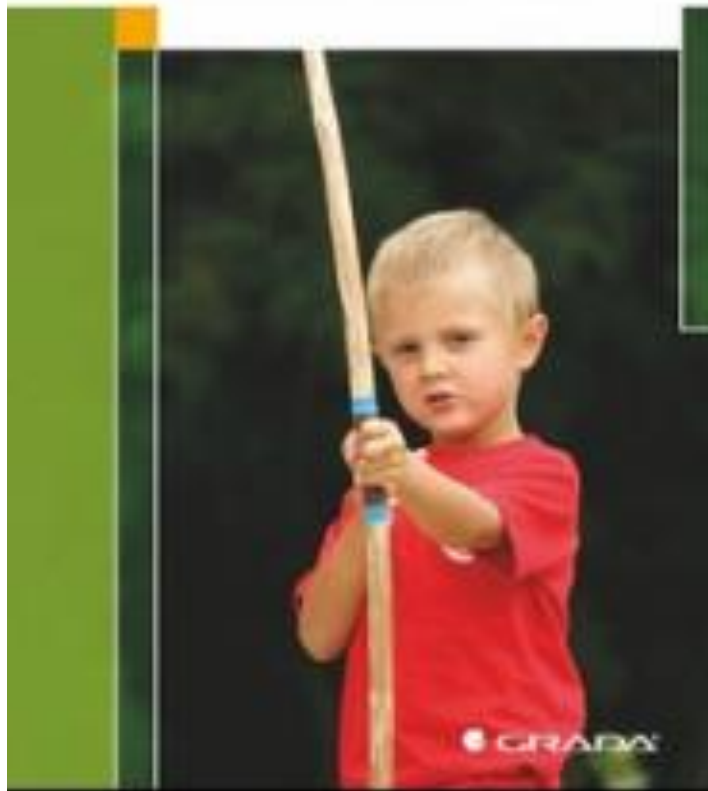
- Diagnostický systém INVENIO
- online diagnostický systém, určený ke screeningu profilu schopností žáků 1.- 6. tříd, pomocí psychodiagnostických počítačových her.
- Z výsledků testování řady konkrétních schopností dítěte můžeme sestavit profil jeho silnějších a slabších stránek, které se mohou stát vodítkem pro podporu žáka ve vzdělávání.
- www.invenio.muni.cz
- Test pro identifikaci nadaných žáků v matematice (TIM 3–5)
- standardizovaná psychodiagnostická metoda pro měření matematických schopností v pásmu středního a vyššího nadprůměru žáků 3.–5. tříd základní školy
- <https://www.nadanedeti.cz/testy-matematicky-test-tim>

JANA MARIE HAVIGEROVÁ

Vyhledávání nadaných dětí v předškolním věku

DIAGNÓZA CHARAKTERISTICKÝCH NÁZNÁKŮ A JEJÍ ADAPTACE NA KONKRETNÍ PŘÍPADY

PEDAGOGIKA

Vyhledávání nadaných dětí v předškolním věku

J. M. Havigerová

Grada, 2013

PPP – zkušenosti z praxe

- Velký význam anamnézy včetně mimoškolních aktivit a zájmů, motivace dítěte a rodičů
- Školní dotazník
- Reakce na různé typy úloh a na neúspěch, poskytnout příležitost – čas – bezpečí se projevit
- Posouzení celého profilu (emocionální zralost, trénink, stimulace, zvážit i dvojí výjimečnost..) – co dítě nejvíc potřebuje?
- Konkrétní návrhy přístupu, u předškolních dětí i školní zralost včetně percepce apod.; u akcelerace myslet hodně dopředu
- U 2. stupně ZŠ a gymnázií pozor na podvýkon, časté emocionální a sociální obtíže, rychlý pokles motivace
- Nadaní a OMJ

Kde hledat pomoc?

V NPI ČR fungují 2 skupiny
koordinátorů podpory nadání:

- Krajští koordinátoři podpory nadání (KONA)
- Koordinátoři podpory nadání z PPP

Kde hledat pomoc -Krajští koordinátoři podpory nadání (KONA)

- **poskytují individualizovanou** (nastavení systému podpory nadání ve škole) **a skupinovou podporu škol** (kulaté stoly, DVPP) **a propojují aktéry podporující nadání v kraji**
- **Kontakt:**
- **<https://www.talentovani.cz/system-podpory-nadani/krajske-site>**

Kde hledat pomoc - Koordinátoři podpory nadání z PPP

- Od roku 2003 působí v každém kraji ČR krajsí koordinátoři péče o nadané (1 – 2 psychologové PPP; od roku 2010 přibyli speciální pedagogové)
- Kontakty jsou zde:
- <https://poradenstvi.npi.cz/nadani-koordinatori>

Zdroje informací

- **Webové zdroje**
- www.talentovani.cz,
<https://deti.mensa.cz/index.php?pg=home--detska-mensa>, <https://www.nadanedeti.cz/>,
<https://www.facebook.com/groups/Nadanedeti/>,
<https://www.projektsynapse.cz/>,
www.edupraxe.cz
- **Literatura – např.**
- ***Eva Klimecká a kol.*- Jak předcházet nevhodnému nálepkování nadaných žáků (UTB Zlín, FHS, PDF kniha ke stažení)**
<https://digilib.k.utb.cz/handle/10563/52378>

Zkušenosti nadaných v při vstupu do světa práce (sdíleno

vedoucím volnočasového centra Mgr. Alexandrem Prokopem v rámci semináře koordinátorů péče o nadané v červnu 2022)

- hodnotové zakotvení (přesahující rámec sociekonomického)
- vztah k vlastnímu vzdělávání a míra motivace vnitřní / vnější, tj. zdali vzdělávání považují za příležitost k osobnímu rozvoji nebo spíše formální proces, který slouží k naplňování externích očekávání
- metakognitivní dovednosti – "sebereflektované učení"
- autonomie a schopnost nést za své jednání odpovědnost
- schopnost zvládat stres a neúspěch
- flexibilita a kreativita
- komunikace a týmová spolupráce
- schopnost plánovat a realizovat dlouhodobé "projekty"

Problémy a otázky

- prostor pro MN v rámci běžné poradenské agendy i ve škole
- zkušenosti s testováním MN, dostupnost testů, dg. kreativity, osobnost a socioemoční vývoj nadaných, nejednotnost definice MN
- akcelerace x nadání, trénink x nadání, předčasné zaškolení
- diagnostické nástroje pro speciální pedagogy (zejména při akceleraci), výukové strategie pro MN
- vzdělávání na úrovni fakult i další DVPP

Prof. Joan Freemanová, PhD

<https://www.joanfreeman.com>

- **Zakládající prezidentka ECHA**
- **Dlouhodobě se zabývá nadanými, 35 let trvající srovnávací studie**
- **„Nadaní nevidí selhání jako příležitost“**
- **„Je důležité nasměřovat snahu rodičů a učitelů tak, aby zajistili přiměřenou podporu i těm oblastem dětského života, které nejdou oznámkovat.“**

Prof. Joseph Renzulli a jeho žena, Dr. Sally M. Reis, University of Connecticut, USA

**Genialita
je talent
zažehnutý
odvahou**

**Děkuji za
pozornost.**

**PhDr. Pavla Pícková
PPP Praha 1,2 a 4
ppickova@ppppraha.cz**
